

R.K.
401.
II.

X 1903378

II n
3728

Q. D. B. V!

STRICTURAE
AD HISTORIAM
HERFORDIAE
PERTINENTES,
PRAESIDE
CONRADO SAMVELE
SCHVRFLEISCHIO,
PROF. PVBL.
EXCVSSAE

A
IVSTO ADAMO VVERFELIO,
HERFORDIA-VVESTPHALO,

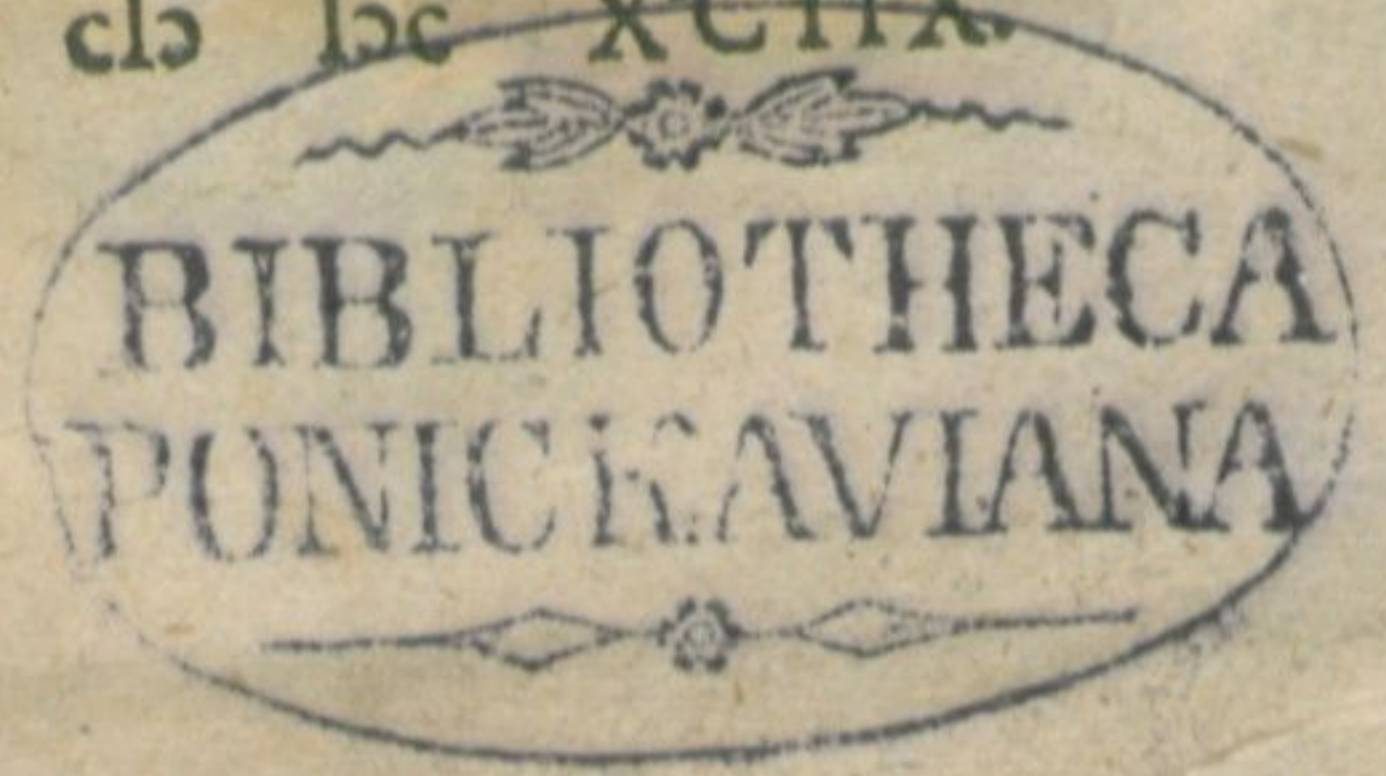
Anno cIo Ioc LXXXIX.

In Auditorio Maiori,

CVM PRIVILEGIO SEREN. EL. SAXON.

Disputatio XXXVII.

LIPSAE, Apud NICOLAVM SCIPIONEM.
cIo Ioc XCHX.

10
Westfal

STRICTURAE
AD HISTORIAM
HERFORDIAE
PERTINENTES
PRÆSIDIO
CONRADO BOSSAMVILLE
SCHWABERFISCHIO
PROF. PUBL.
EXCVSSAE

A
ISTO ADAMO QUERBELIO
HERFORDIA VESTIGALIO
Anno cl. Jac. LXXIX
in Auditorio Martini
CUM FRATRE S. S. S. S.

BIBLIOTHECA
BOVICIANA

I.

SAxonia occidua vetus inter Rhenum Visurgim-
que comprehensa regio, nullius antehac impe-
rio obnoxia, tantisper suo iure usa est, dum sta-
tum nomenque mutaret, et in Francorum se-
cundae stirpis societatem pariter atque imperium veniret.
*Monachus Paderbornensis lib. IV. annal. de gestis Caroli M. Viti-
cbindus Corbeiensis annal. Sax. lib. 1.*

II. Reges non tulit liber populus, sed proceres reipu-
blicae societate coniunctos habuit, qui dignitate natalium, et
auctoritate validi, et consiliis bellisque adhibiti, semper co-
mitiis interfuerunt, et novis Francorum auspiciis non mul-
tati dignitate, sed magis provecti, ex primoribus cum po-
pulari imperio permixtis, reguli et principes ducesque facti,
Regibus atque Imperatoribus, constituto pactis iure, fidem
astrinxerunt. *Annales Francorum an. DCC LXXVII. DCC
LXXXV. Monachus Egoismensis in vita Caroli M.*

III. Antistites per illum veteris Saxoniae tractum a
Carolo M. primum constituti, et sacris impositi sunt, quo-
rum antiquissimus Paderbornensis consecratione sua nobili-
tavit Herfordiam, in sacrae iurisdictionis fines descriptam.
Etsi enim monumenta ultimorum temporum vel obscura
sunt, vel in tenebris et situ iacent, tamen quaedam non le-
viter nos confirmant, Badoradum Paderbornae praesulem
hoc munere perfunctum, illustre illud Herfordiense fanum,
quod ad sacras virgines pertinet, dedicasse. Vixit Badora-
dus imperante Hludovico pio, cuius auspicio et benignitate
locus ille cultus, et religiosa virginum sodalitate ornatus
est, famaque sanctitatis praecipue eluxit, quae invitavit ho-
mines,

mines, ut frequentiores eo ad habitandum venirent. *Auctor vitae S. Meinvverci*, tam fide, quam diligentia commendatissimus tradit, *ecclesiam Herbordensem, a Ludovico filio Caroli Magni filio constructam, et a beato Badurado Patherbornensi Episcopo dedicatam.* Cuius auctoritas tanta nobis est, ut a novitiis scriptoribus discedamus, et Christophoro Brovvero, qui vitam Meinvverci edidit, permultum debere nos ultro fateamur.

IV. Cum in Baduradi mentionem incidi, tum eius publicam solennemque dedicationem memoria et cogitatione complector, cui nulla diuturnitas finem allatura est, nec tam ingrata unquam futura posteritas, ut eius laudes exolescere patiatur. Floruit honore, et generis claritate Baduradus, a primo Paderbornensium Antistite Hathumaro proximus, et regnante adhuc Carolo M. successor, summam Antistitis dignitatem suscepit, at eo dudum mortuo, suas consecrandi partes peregit. *Vid. citatus Anonymus scriptor.* Illud vero meritis Hludovici pii tribuendam est, quod fanum hoc inclutum, et in Saxonia soli Corbeiae monasterio secundum a fundamentis extruxerit, cumulateque locupletarit. Instituto, et causae serviunt publicae Hludovici iunioris Germaniae Regis tabulae, quarum fides in dubium vocari non potest. Verba plana apertaque sunt. *Is ergo (Abbas novae Corbeiae VVarinus) petiit celsitudinem nostram recordari, quod piaae memoriae genitor noster Hludovicus imperator (cognomine pius) ambo haec monasteria (Corbeiae et Herfordiae) extrui iussit, ad normam videlicet praecipuorum in Gallia monasteriorum, novam utique Corbeiam (quae et Saxonica dicitur) ad similitudinem antiquae Corbeiae (quae Francogallica nominatur) Herifordense vero coenobium ad exemplum monasterii Sanctimonialium, in Sveffionis civitate existentium.*

V. Ex his colligamus licet, duo esse antiquissima Saxoniae monasteria, alterum Corbeiese ad Visurgim, alterum Her-

Herfordiense ad Aae et Vehrae confluentes. Vtrumque situm est in *dioecesi* Antistitis Paderbornensis, qui antiquitate omnibus veteris Saxoniae Episcopis praestat, et propterea interdum per eminentiam *Episcopus Saxonicus* appellatur. Ergo auctor Chronici Mindensis, quod Henricus Meibomius emisit, castigandus est, qui Ecclesiam *Osnaburgensem* (Osnabrugensem) *primam et primitivam Saxoniae ecclesiam* vocat quem rationibus temporum, quas ipse suppeditat, convinco. Nam prior illa *Ecclesia* anno DCCXLII. Buriburgi fundata, et hinc Paderbornam translata, vel utraqve potius coniuncta est et coaluit simul: illa autem, fatente ipsomet auctore Mindensis Chronici, anno DCCLXXII. demum coepit ac instituta fuit. Nihilo verius est, quod scripsit *Anonymus*, *Ecclesiam* Paderbornensem ex loco Herstell, sive Heristallo ad ripam Visurgis, traductam esse ad Paduli fontem, quod Othloni auctoritate potest convelli. Quo fundamento iacto, struitur apte et componitur illa controversia, quae actibus ius praecedendi dantibus continetur. In qua mediocrem industriam posuit Iacobus Andreas Crusius, cum eam usque a capite arcessere, et accuratius conficere potuisset, *de praem. lib. II. c. 14.*

VI. Vnum restat, quod Badurado possit esse fraudi, cum reperiantur, qui putent, consecrationem *monasterii Herfordensis* multo serius, quam nostrae rationes ferunt, a Bisone, quarto Paderbornensium Antistite, peractam fuisse. Hac in sententia fuit *Gabriel Bucelinus*, Monachus diligens ac pereruditus, sed, quantum suspicor, monumentis destitutus, quae diuturnitate et iniuria temporum interciderunt. Is tradit, Herfordiense monasterium, sub regula ordinis D. Benedicti constitutum, coepisse *sub A. C. 880. quod*, ut scribit ille, *fundavit et dotavit Biso, quartus Paderbornensium Pontifex. Germaniae sacrae part. II.* Quae si ita sunt, rationes aliter subduci oportet, ut plane congruant, et minime fallant. Ve-

rum Bucelino non assentior, nisi praestet narrationis suae fidem. Publica documenta poscimus, quibus fidem habeo non invitus. Vellem inspexisset monumenta a Brovvero, Henschenio et Mabillonio prodita, quibus antiquior huius monasterii origo confirmatur. Albertus Cranzius nihilo certiora proferre potuit, quum fama potius, quam sua opinione ductus narravit, ex Angria illustre Virginum Collegium Herfordiam esse translatum. *Saxon. lib. II. c. 24.* Angriam haud dubie significat domicilio tumuloque Vittekindi magni claram; nam Angria, qua ducatus est, latius patet, et Herfordiam cum insigni monasterio, urbe et agro comprehendit.

VII. Exinde sequitur, Herfordiam in *Vestphalia propria* non esse sitam, sed finibus Angriae circumscriptionem, dioecesi nihilominus Vestphali Praefulis attributam fuisse. Pagus Angriae in priscis Francorum Saxonum monumentis celebratur, qui amplius fuit et potens, multosque tractus habuit, quos Comites administrarunt. Inter eos traditur Herfordiensis Comes Caroli M. aequalis, de cuius familia nihil fere habeo, quod scribam. Illud tantum in caligine illorum temporum constat, Volderum Comitem gentis suae ultimum, levandae orbitatis remedia quaerentem, cessisse obtestationi Francorum, et pietatis declarandae causa, tradidisse Ludovico Augusto Herfordiam, ut monasterio, quod condere gestiebat, praepotentem patronum circumspiceret et compararet. Sed quo id anno exstructum fuerit, non perinde licet definire, neque de consecrationis initio convenit inter scriptores. Equidem Henricus Meibomius V. C. et de historia Germanica praeclare meritus, ab anno DCCXC. Herfordiensis monasterii initium duxit. Quo pacto prima eius origo videtur altius arcessenda, ita ut cum temporibus Caroli M. coniungatur. Qui eodem anno in Francia Austrasica apud Vangiones subsistebat, et mitigatis sacrorum disciplina Saxonibus, in utraque Francia solus, sedatisque bellorum motibus,

re-

regnabat. *Annal. Francorum an. DCCXC.* Atenim vero suspectae mihi narrationes sunt, quae a temporibus Carolinis exordium capiunt, quando verae, et extra controversiam positae supersunt tabulae, in quibus Monasterii eius primordia ad Hludovici pii aevum referuntur. *Chronicon Mindense* non tantae est auctoritatis, ut contrarium evincat, maxime in ultimis Carolingorum temporibus, a quibus fuit remotissimus Chronici scriptor, et pleraque contra fidem Francorum annalium consignavit. Meibomius tamen in notis, ad Gobelinum Personam editis, gemina tradit, et chronici huius sententiam probat. Nisi quod in numero et nota annorum differentia cernitur, cum in Chronico annus fundationis DCC LXXXIX. in notis autem ad Gobelinum extantibus annus DCC XC. constituatur. Contra quam in notis ad Vitechindum exaratis, in quibus scribitur annus 789. Idem vero Chronicon tradit, monasterium Herfordiense ab ritus Christiani hostibus ad vastitatem redactum, sed a Hludovico pio, *anno eius imperii sexto, instauratum fuisse.* Quod repugnat diplomati Regis Hludovici, qui Germanicus nominatur. Longe aliud significant verba, *piae memoriae genitor noster Hludovicus Imperator ambo haec monasteria* (Corbeiae et Herfordiae) *extrui iussit*, quibus non instauratio, sed primiconditoris opus denotatur. An vero eodem anno monasterium hoc aedificari, et consecrari coeperit, non docent rerum Saxoniarum scriptores: Illud omnino elicitur ex Francis, anno quarto decimo imperii Hludovici, id est, V. E. Dionysianae anno DCCC XXIIX. tribus fere post Corbeiae dedicationem annis, solennia dedicationis Herfordiensis peracta fuisse. Cursim addo, Hludovicum Germanicum a plerisque novitiis haud apte dici secundum, quippe qui Germaniae a Francia Neustrica separatae Rex primus, Imperator Romanorum nunquam fuit.

IIX. Magna huius monasterii celebritas extitit, multos-

tosque ad frequentandum hunc locum adduxit, praesertim cum ei venerationem sanctitas, et delectationem amoenitas afferret. Plurimum adiumenti habuit a liberalitate Principum, quos Hludovici pii exemplum movit, ut fructus ampliores monasterio ad victum splendoremque illustri Virginum Collegio assignarent. Nam Hludovicus Germanicus non peiori conditione esse voluit, sed pro summo in sacra amore, nova beneficia contulit, decimasque addidit et insigniores redditus, qui ex finitimis Osnabrugensi et Monasteriensi regionibus atque dioecesibus obvenirent. Concepta diplomatis verba haec leguntur. *Ad Herisfordensis autem monasterii adiumentum dedit in Episcopatu Osnabrugensi (Osnabrugensi) Ecclesiam Bruginitibi cum subiectis sibi Ecclesiis, in Parochia vero Mimigernefordensi (aliter Mimigardfordensi, hoc est, Monasteriensi) Ecclesiam Reni cum bis, quae ad eam pertinent Ecclesiis, ita sane, ut decimarum, aliorumque reddituum proven-tiones praefatis cederent Monasteriis, id est, Corbeiensi et Herfordensi, ad quae munificentissimi Germaniae Regis donatio spectat. Praeter eos Cobbo quidam comes, genere Teckelburgius, de hoc monasterio optime meritus est, cuius foror ibi sacris virginibus praefuit, et quantum fieri potuit, ordinis commoda curavit. Cuius honori datum est, ut nihil non faceret Comes, quod ad ornandum locupletandumque monasterium pertinere iudicabat. Qua ex re detrimentum cepit Osnabrugense sacerdotium, titulo Episcopi constitutum, cui praedia cum censibus subtracta, et Herfordiae attributa sunt Cobbonis industria, quam iuvabat occasio, cum delitesceret metu Episcopus, et magna in offensa apud Imperatorem esset. Fuit haec deinde occasio diuturni odii inter Teckelburgios (Tecklenburgios) et vicinos Osnabrugenses Episcopos contracti, qui exortis utrinque dissidiis, multa de praediis clientelisque Teckelburgiis detraxerunt. vid. Erd-
vvinus Erdmannus in Chronico Osnaburgensium, quod Vir ce-
le.*

teberrimus Meibomius iunior emisit, ex quo corrigendum est librarii mendum, quod in notas ad Gobelinum conscriptas, in utraque eius editione, irrepfit, ubi pro *socer* legi debet *soror*. conf. Albertus Cranzius in metropoli lib. I. c. 40. Ambo tamen dubitant, fueritne Teckelburgius, nec ne, quod alibi licet inquiramus: in praesens sufficit, virum fuisse *Nobilem*, qui titulus usu exemploque veterum non equestri, sed illustri loco natis tributus, et *Comitibus* ascriptus est, ex quibus *Marchiones* ac *Duces* fieri et creari consueverunt.

IX. Partis tot opibus, tantisque beneficiis collatis, Antistita collegiumque Virginum lites saepe, et certamina cum vicinis praesulibus habuerunt, et regnante Arnolpho, Francorum Imperatorum ultimo, propter decimas cum Eigilmaro, Episcopo Osnabrugensi, iure experiri coeperunt. Sed constituto iudicio, diremit controversiam Arnolphus, sicut causa caderent Virgines, et decimas retineret Osnabrugensis. *Erdwvinus in dicto Chronico*. Grave quidem hoc, sed ferendum erat, ne non a disciplina ordinis recederent, quibus non tam opum, quam sacrorum procuratio credita commissaque esset. Posthaec enim non damnum modo, sed cladem monasterio fatalem acceperunt, cum Hungari, ut tunc erant, nomini Christiano infesti, calamitosum Germaniae bellum inferrent, atque in Saxoniam incursione facta, late omnia vastarent ac diriperent, neque aedibus sacris parcerent, et Herfordiense fanum quoque funditus delerent. Instauratum deinde ab Antistita monasterium, et a Meinverco Paderbornensium Episcopo dedicatum est, cum titulo *Basilicae ad Crucem*: ab eo tempore vicini fama miraculi excitati, locum obire, et sacris itineribus frequentare coeperunt. *V. scriptor vitae Meinverci p. 48. Hic Abbatissa nomine Godesti memoratur, quae aliis Imma dicitur. Gobelinus in Cosmodromio aetat. VII. cap. 52. et ibidem Meibomii notae.*

X. Nondum inter urbes numeratur Herfordia, quod

verum luculentumque indicium est, serius conditam, et diu post irruptionis Hungaricae tempora, ac post ipsam adeo monasterii instaurationem, fuisse extructam. Etenim fines historiae transeunt, fabulasque narrant, qui urbis initia altius reperunt, et iura imperium civile complectentia, ei a prima origine, et conditus initio vindicant, atque a Carolo M. auspiciantur. Fuit floruitque hoc monasterium in tutela et patrocinio Imperatorum et Regum, et nullo interiecto, his paruit, horumque legibus stetit, cum de urbe huius nominis nihil fando auditum esset. Postea vero, quam frequentia hominum locus ille cultus est, crevit sensim et nobilitari coepit, ut privilegia urbis acciperet, muroque circumdaretur. Non moramur vulgares et proletarios scriptores, qui urbem monasterio antiquiorem iactant, vel studio ducti, vel imperiti rerum Germanicarum. Ut facile sit iudicatu, quanto in errore versati fuerint *Philippus Knipschildius, novissime Antonius Furstenavius, quorum alter non recte, alter non accurate et minus reverenter de hoc argumento scripsit.*

XI. Plurimum ad urbis incrementa attulit metus incursionum hostilium, statusque Germaniae turbidus, et post irruptionem Hungaricam calamitosus ac miser, belloque Saxonico, et turbis crebro gliscentibus deterior indies tristiorque. Qua rerum facie Virgines monasterio praefectae, accolas et advenas, religionis causa ventitantes, libenter admittebant, et in societatem coeuntes, privilegii atque oppidi iure dignabantur. Nihilo secius placebat loci situs, cum ad bene habitandum aptus, tum defensionem, quoad illa tempora ferebant, accommodatus. Hac ratione coniuncti inter se homines, communi ope se confirmarunt, viresque ad propugnationem idoneas magis expeditasque habuerunt. Eodem enim tempore, quo oppidi initium coepit, creverunt cives et corroborati sunt, ut non comparato vicinorum auxilio, hostes repellerent, et suis se viribus tuerentur. Non

te-

temere fecerit, qui utatur auctoritate rudorum lapideorum, quae hodie superant, seculumque XII. edito huius defensionis specimine, designant. Sed ego, fabulosas *circumstantias* a veritate facti secernens, alia depromere argumenta possum, quae fidem dictis faciant, et satis probent, non alii, quam XII. seculo primam oppidi originem deberi. Hinc insequentem tempore magna eius dignitas aestimata est, ut regnante Friderico II. foedera cum vicinis pacisceretur, more veteris Germaniae, quo municipales interdum urbes in foederis societatem sunt receptae. Tales foederum tabulae crebro memorantur, in primis sec. XIII. annis M CC XLVI. M CC LXXVII. M CC LXXXVI. M CCC. MCCCXII. M CCCXXXVII. M CCCCLIX. M CCCCLXIX. quibus Hervordia cum Praesulibus et Comitibus Imperii, foedera mutuae defensionis pepigit, quae partim documentis publicis, partim Chronicis abunde confirmantur. Eo cum primis pertinet diploma foederis, anno M CCLXXXVI. inter Ottonem Ravensburgium, et, ut verba habent, *oppida veteris ac novi oppidorum Hervordiae* initi, ubi non fit mentio *Radevici*, tertiae oppidi partis, sed duo tantum oppida, uno iure coniuncta traduntur. Huc spectat Chronicon Mindense *ad an. MCCCCLXIX.*

XII. Quae tametsi Antistitae, et sodalitates eius auspicio gesta sunt, aut certe geri debuerunt, tamen urbs potentia et opibus eo processit, ut ad libertatem niteretur. Antistitae viribus impares, pacis causa aliquandiu connivebant, et periculosos ancipitesque exitus metuebant, sed mitioribus consiliis nihil effectum est, cum cives ad spem libertatis sese acrius excitarent. Quaesita passim causae praesidia sunt, varia disceptantium fortuna, donec Anna Limburgia, monasterii Herfordiensis Antistita, anno MDXLVII. iure suo cederet, imperiumque urbis ex pacto in ducem Iuliaci, et Cli-

viae, quae Comitem Ravensburgium, transferret. Urbs contra rationes suas edidit, quamobrem, nemine interiecto, ad Imperium pertineret. Contra pactum obtestata est, et documenta protulit, quibus *regalis civitas* appellatur, statusque libertatis *decreto* Caroli IV. et *rescriptis* Imperatorum *Friedrici III.* et sequentium confirmatur. Tanto minus ab inepto destitit, quando maior fiducia in tabulis imperii fuit, in quas urbs relata, possessionis titulo se fulciebat. Inter haec dissidia, multae post mutationes evenerunt, et interitus familiae acqvirentis, bellumque Germanicum, rebus his moram impedimentumque attulerunt. *Vid. Acta publica in causa exemptionis Herfordiensis, quae publice extant.*

XIII. Postea El. Brandenburgico Comitatus Ravensburgius obtigit, qui rem in eo statu non relinquendam ratus, Herfordiam periculis molestiisque diu fatigatam, multo tandem labore sumptuque vindicavit, redactamque in obsequium, cum ditione comitatus Ravensburgii, in quam pacto, et cessione Monasterii, cui urbs originem et incrementa debet, superiori aevo venerat, denuo coniunxit. *Gesta haec sunt annis 1647. et 1652. illum obsidio, hunc deditio et obsequium urbis insignivit.* Ab hoc tempore pacis amans, sine labe

Principem, cuius imperio defenditur, colit, et in fide

perseverat. Demum a Gallis, Belgium, finitimum-

que limitem invadentibus M.DC.LXXIII. in-

tercepta, nec multo post, constituta pace,

reddita, nemini caritate in Prin-

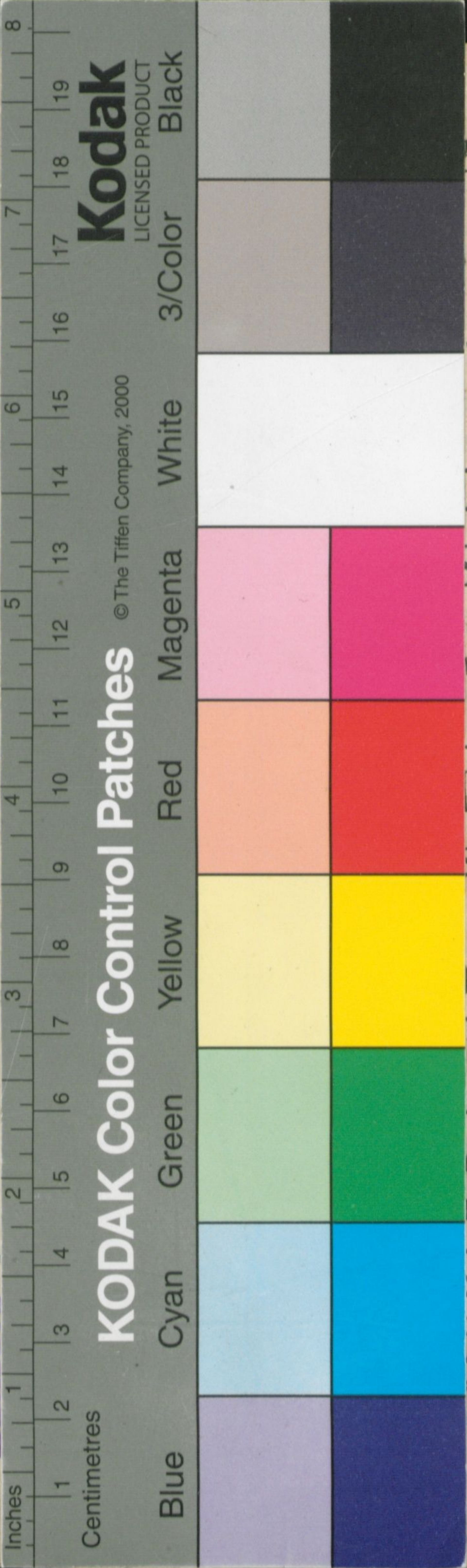
cipem concedit.

) : 0 : (

R.K.
401.
11.

X 19

II n
3728

Kodak
LICENSED PRODUCT

KODAK Color Control Patches © The Tiffen Company, 2000

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

B. V!
VRAE
ORIAM
RDIAE
ENTES,
SIDE
SAMVELE
LEISCHIO,
PVBL.
SSAE
VVERFELIO,
VESTPHALO,
LXXXIX.
o Maiori,
REN. EL. SAXON.
XXXVII.
OLAVM SCIPIONEM.
EGHX
OTHECA
AVIANA
10.
Vestfal